The Israel Museum Regensburg Pentateuch

180/52

Michal Sternthal

היהודים באירופה
המאות הי"ד - הט"ו

ר' יהודה החסיד
(1217 – 1150)

STRANGE TEXT & LAYOUT

CTN

Pentateuch with Hafṭarot and Five Scrolls, Germany, 1305
(Oxford. Bodl. MS. Canoni, Or. 91, fol. 3)

Regensburg Pentateuch-no IW

Regensburg Pentateuch

Regensburg Pentateuch

Regensburg Pentateuch-

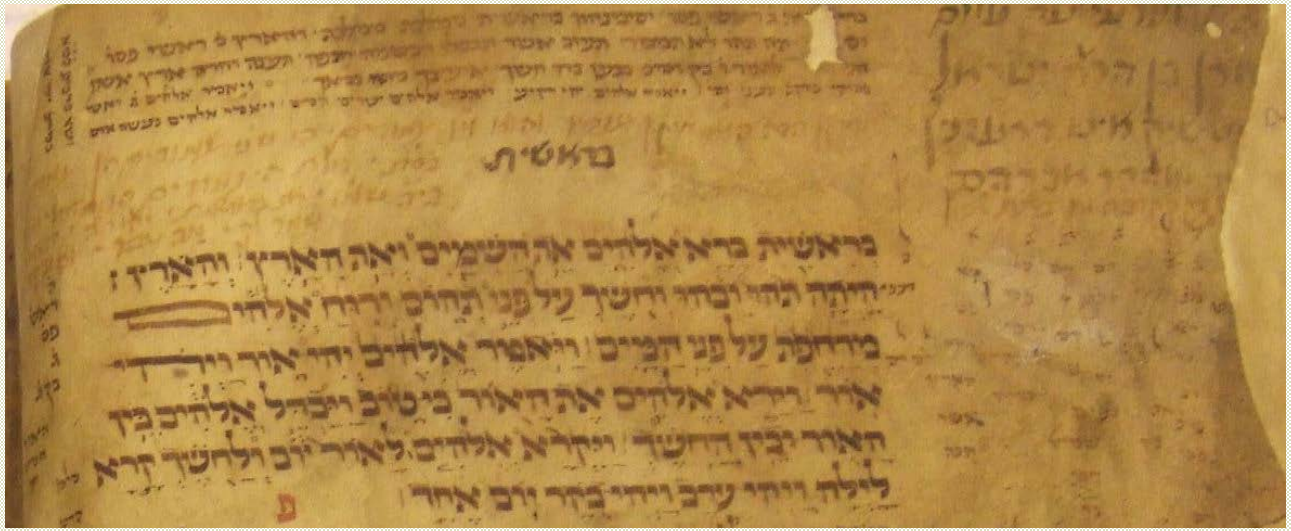

no Targum
תלמוד הבבלי
ברכות 8א (אור
זרוע)

With Targum

Oxford.
Bodl.
MS.
Canon.
Or. 91

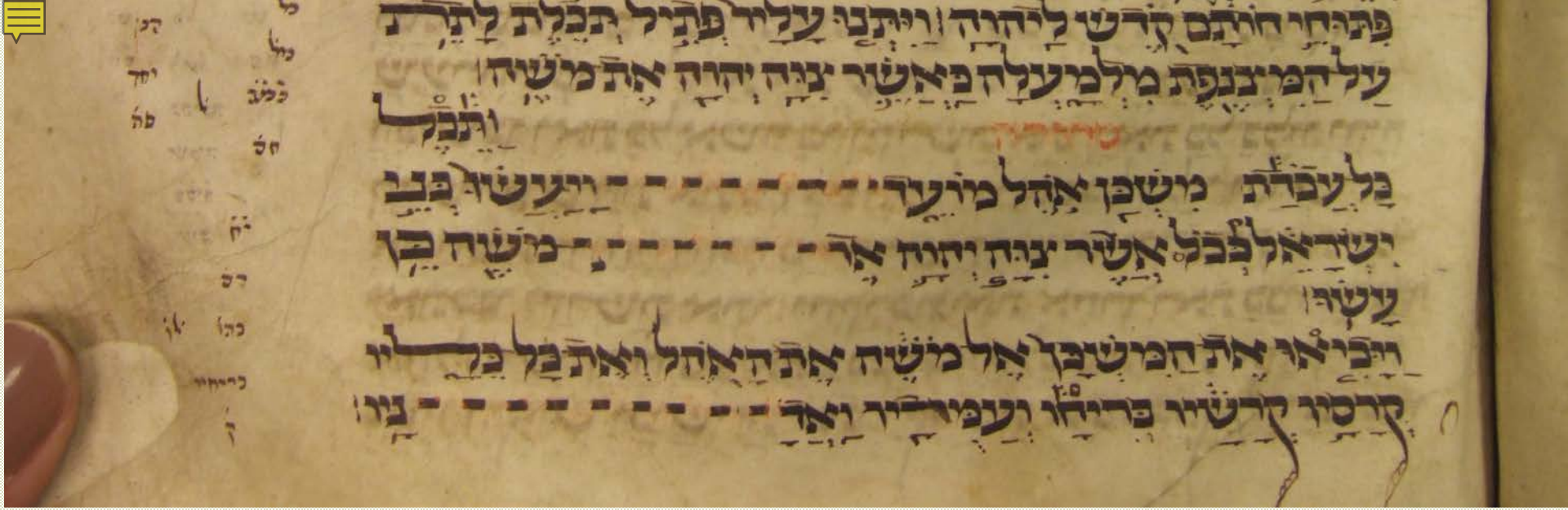

Regensburg Pentateuch—
extending of letters towards the end
of the text-lines

BUT WHEN IT GETS TO THE MEGILLOT, HAFTAROT & THE BOOK OF JOB….

לוחיות למילות פתיחה הפטרות רגנסבורג, 1300 לערך
(מוזיאון ישראל 180/52, דף 219ב-220)

Regensburg Pentateuch

Regensburg Pentateuch

מילת פתיחה לספר איוב

"חומש רגנסבורג", רגנסבורג, 1300 לערך

(מוזיאון ישראל 180/52)

בספר הרוקח הגדול (ירושלים, תש"ך), של ר' אליעזר מוורמס (נ' 1234), בהלכות תשעה באב, ע' קעח: "וקורא בקנות ובאיוב ובדברים הרעים שבירמיה..." .

Q regarding the text of the Chumash and its layout:

1. Why there is no Targum in the text of the CHUMASH only?

2. Why the text is written in one column and not in 3?

3. No plan in advance for initial word panels. Why?

4. The extending of letters. Why?

Before answering ….let us see

THE ILLUSTRATIONS

Regensburg Pentateuch
(ירושלים, מוזיאון ישראל, כת"י 180/52)

TEMPLE IMPLEMENTS, Regensburg Pentateuch

Perpignan Bible, Perpignan,1299 (BnF, héb. 7, fols. 12v-13)

טולדו.
1277

Regensburg Pentateuch

Perpignan,1299

אע"ז: "וזה המקדש הם ספרי הקדש"
דוראן: הטיב מי שקרא הספר הגדול מקדשיה כי הוא באמת מקדש ה' כוננו ידיו...

אהרון מדליק את המנורה,
ספר המכלול של לונדון, צפון צרפת, 1280 לערך
(London, British Library, Add. 11639, fol.

Regensburg Pentateuch

INFRA RED LIGHT

Regensburg Pentateuch

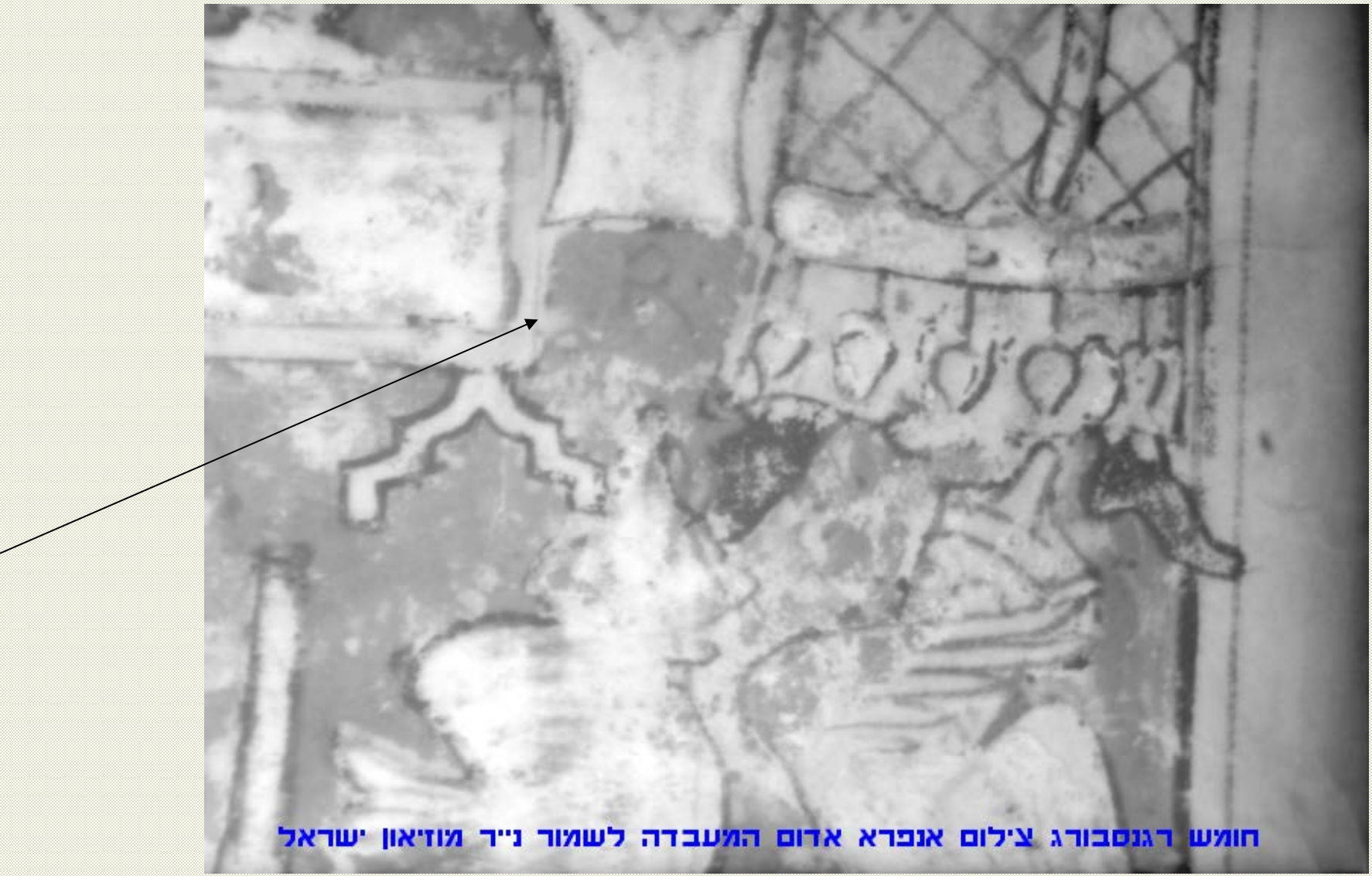

Regensburg Pentateuch

Regensburg Pentateuch

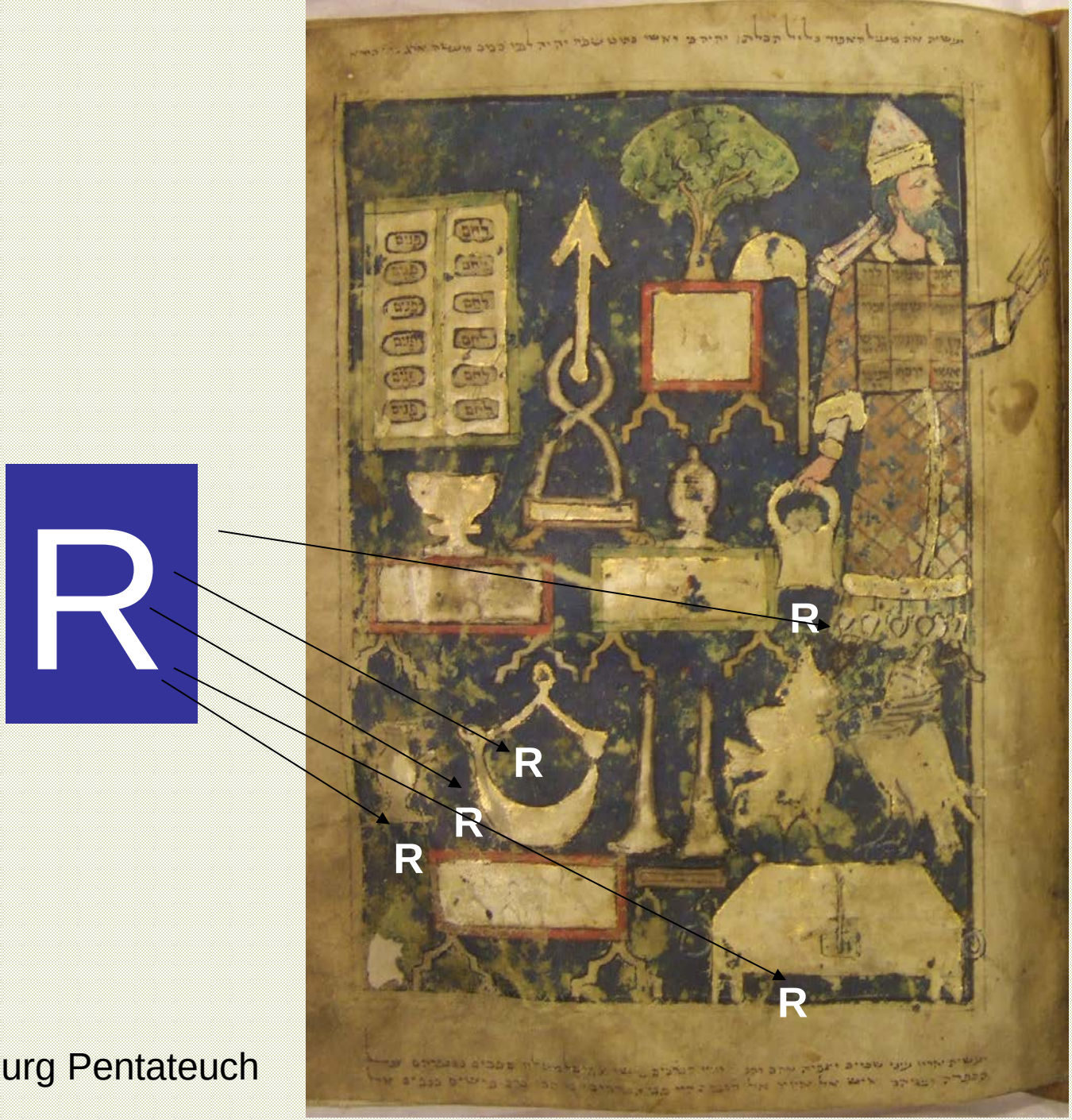

Regensburg Pentateuch

Tentative conclusion regarding the paintings:

The Draughtsman/Colorist was refered in Latin.

This Ashkenazi-Sephardic version must have been done by a **Jewish artist** or by a close guidance of a **Jewish instructor**.

This is also true regarding the following **rare Midrashic Scenes**:

Circumcision and Sacrifice of Isaac, Regensburg Pentateuch, Regensburg, c. 1300 (Israel Museum 180/52, fol. 18v)

The Sacrifice of Isaac, Regensburg Pentateuch

The death of Sarah is juxtaposed to the binding of Isaac - akeidah - because when she heard the news of the akeidah, her soul departed and she died. This is how the sages taught in the midrash:

"At the time when Abraham our father binded Isaac his son, the Satan came to Sarah and said to her: where is your husband? She said to him: today is three days since he went with my son Isaac to educate him in the mitzvot. He said to her: no, it's not as you say, but rather he went to slaughter him and to burn him as a sacrifice. Immediately, she trembled greatly and the Satan held her and lifted her up so high that she was able to see that he was being slaughtered. Immediately, her soul departed and she died. **(Midrash in ms. BSB, Cod. Hebr. 5)**

The Sacrifice of Isaac, Regensburg Pentateuch

The Story of Esther, Regensburg Pentateuch, Regensburg, c. 1300(Israel Museum 180/52, fol. 157v)

“ …Haman then said to him [to Mordecai]: Mount the horse and ride. Mordecai said to him: I am unable, as my strength has waned from the days of fasting that I observed. Haman then stooped down before him and Mordecai ascended on him. (BT Megillah, 16a)

Moses giving the Law, Regensburg Pentateuch, Regensburg, c. 1300 (Israel Museum 180/52, fol. 154)

(שמות יט, יז) ויתיצבו בתחתית ההר א"ר אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם א"ר אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא אמר רבא אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשורוש דכתיב (אסתר ט, כז) קימו וקבלו היהודים קיימו מה שקיבלו כבר (תלמוד בבלי שבת פח א)

they stood at the lowermost part of the mount" (Exodus 19:17). Rabbi Avdimi bar Ḥama bar Ḥasa said: the Jewish people actually stood beneath the mountain, and the verse teaches that the Holy One, Blessed be He, overturned the mountain above the Jews like a tub, and said to them: If you accept the Torah, excellent, and if not, there will be your burial. Rav Aḥa bar Ya'akov said: From here there is a

Shabbat 88a
The William Davidson Talmud

Moses giving the Law, Regensburg Pentateuch, Regensburg, c. 1300 (Israel Museum 180/52, fol. 154)

Regensburg Pentateuch 154v-155

Regensburg Pentateuch 154v-155

אדום המעבדה לשמור נ״ר מוזיאון ישראל

חדרה, אילנות אחרא אדום המעבדה לשימור יצירות אמנות של נייר מוזיאון ישראל 2006

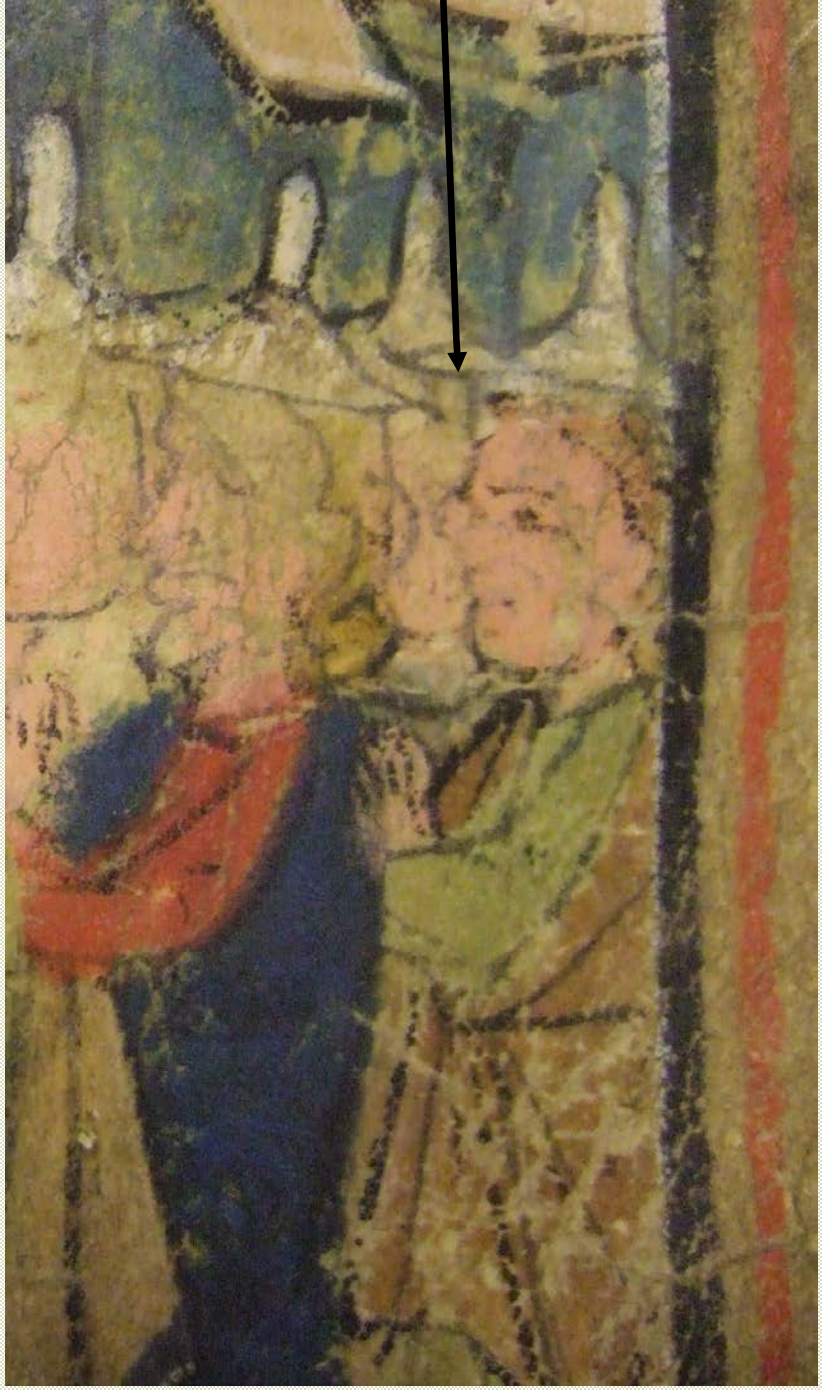

חומש רגנסבורג צילום אנפו

Arrest of Christ, Bohemian Book of Hours, Moravia, c. 1215 (NY, Pierpont Morgan Library Ms M. 739, fol. 23)

Curved, distorted…

Flagellation of Christ and Crowning Christ with Thorns, Psalter, Germany or Switzerland, 14th century (Manchester, John Rylands Library, Ms. Lat. 95, fol. 8

Cain killing Abel, *Speculum humanae salvations*, Germany, 14th century (Kremsmünster, Cod. Cremifanensis 243, fol. 24)

So… the colorist fixed the distorted facial features perhaps after the patron or the scribe noticed it…

CONCLUSION OF THE ART:

- **ANTI-SEMITIC DRAUGHTSMAN**
- **WORKED CLOSELY WITH THE JEWISH INSTRUCTOR**

AND CREATED A VERY JEWISH SCENES WITH THE

- **TEMPLE IMPLEMENTS AND**
- **MIDRASHIC SCENES**

BACK to THE Q about the TEXT LAYOUT

"סך הכל העמודים/ מאה וחמשים/
ולהעתיק ספרי/ תורה הוא מתוקן/
בווי עמודים וש'/ וששים שורות/ ולכל
עמוד ועמוד/ ובסוף פסוק בסוף/ כל
עמוד ועמוד/ ובי'ה שמו כתיקנן."

The total are of 150 columns
and it is meant to serve as
Tikkun for copying Torah
Scrolls in the Vavei ha-
Amudim format with 60 lines
per column, and each column
should end with a full verse.
except 6 pages that their RT
are בי"ה שמ"ו
[בראשית, יהודה אתה, הבאים,
שמר לך, מה טובו, ואעידה בם]

כתובת בסוף החומש,
חומש רגנסבורג, גנסבורג, 1300 בערך
(ירושלים, מוזיאון ישראל, כת"י 180/52, (דף
152, שוליים פנימיים))

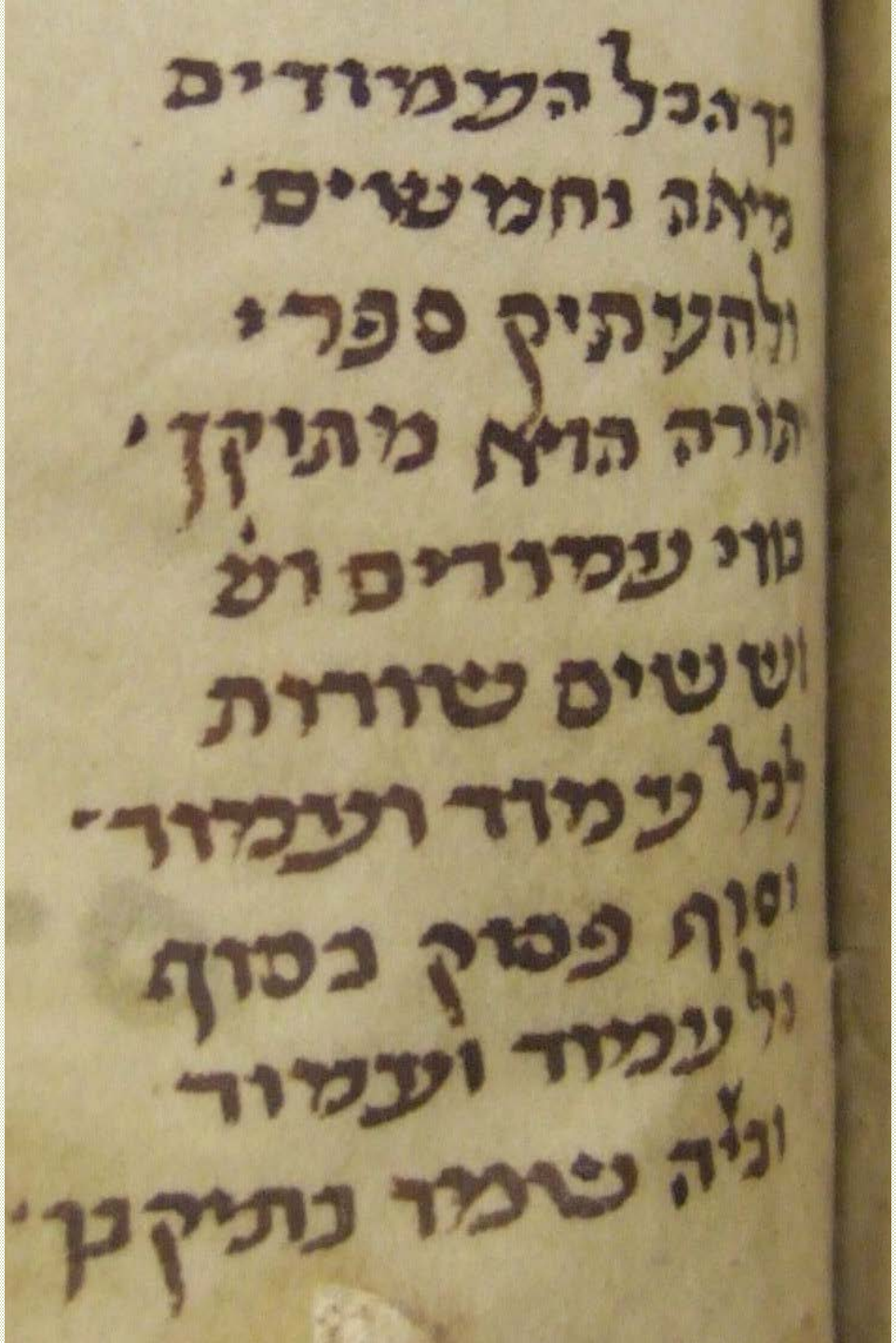

ויש׳ אלו אנשי חמיקרם לאשתו ויאמר אחתי הוא כי ירא
לאמר אשתי פן יהרגני אנשי המקום על רבקה כי טובת מראה
הוא ויהי כי ארכו לו שם הימים וישקף אבימלך מלך פלשתים
בעד החלון וירא והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו
ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר אך הנה אשתך הוא
ואיך אמרת אחתי הוא ויאמר אליו יצחק כי אמרתי
פן אמות עליה ויאמר אבימלך מה זאת עשית לנו
כמעט שכב אחד העם את אשתך והבאת עלינו אשם
ויצו אבימלך את כל העם לאמר הנגע באיש הזה
ובאשתו מות יומת ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא
בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו יהוה ויגדל האיש
וילך הלוך וגדל עד כי גדל מאד ויהי לו מקנה צאן
ומקנה בקר ועבדה רבה ויקנאו אותו פלשתים וכל הבארות
אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום
פלשתים וימלאום עפר ויאמר אבימלך אל יצחק לך
מעמנו כי עצמת ממנו מאד וילך משם יצחק ויחן
בנחל גרר וישב שם ויחפר יצחק את בארות המים
אשר חפרו בימי אברהם אביו וסתמום פלשתים אחרי
מות אברהם ויקרא להן שמות כשמות אשר קרא להן
אביו ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים
וירבו רעי גרר עם רעי יצחק לאמר לנו המים ויקרא שם
הבאר עשק כי התעשקו עמו ויחפרו באר אחרת וירבו
גם עליה ויקרא שמה שטנה ויעתק משם ויחפר באר
אחרת ולא רבו עליה ויקרא שמה רחבות ויאמר כי
עתה הרחיב יהוה לנו ופרינו בארץ ויעל משם באר
שבע וירא אליו יהוה בלילה ההוא ויאמר אני
אלהי אברהם אביך אל תירא כי אתך אני
והברכתיך את זרעך בעבור אברהם עבדי ויבן שם מזבח
ויקרא בשם יהוה ויט שם אהלו ויכרו שם עבדי
יצחק באר ואבימלך הלך אליו מגרר ואחוזת מריעהו

ופיכול שר צבאו ויאמר אלהם יצחק מדוע באתם אלי
ואתם שנאתם אתי ותשלחוני מאתכם ויאמרו ראו
ראינו כי היה יהוה עמך ונאמר תהי נא אלה בינותינו
בינינו ובינך ונכרתה ברית עמך אם תעשה עמנו רעה
כאשר לא נגענוך וכאשר עשינו עמך רק טוב ונשלחך
בשלום אתה עתה ברוך יהוה ויעש להם משתה ויאכלו
וישתו וישכימו בבקר וישבעו איש לאחיו וישלחם
יצחק וילכו מאתו בשלום ויהי ביום ההוא ויבאו עבדי
יצחק ויגידו לו על אודות הבאר אשר חפרו ויאמרו לו
מצאנו מים ויקרא אתה שבעה על כן שם העיר באר שבע
עד היום הזה

ויהי עשו
בן ארבעים שנה ויקח אשה את יהודית בת בארי החתי
ואת בשמת בת אילן החתי ותהיין מרת רוח ליצחק
ולרבקה

ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו
מראת ויקרא את עשו בנו הגדול ויאמר אליו בני ויאמר
אליו הנני ויאמר הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי ועתה
שא נא כליך תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי צידה
ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי ותביאה לי ואכלה בעבור
תברכך נפשי בטרם אמות ורבקה שמעת בדבר יצחק
אל עשו בנו וילך עשו השדה לצוד צידה להביא
אמרה אל יעקב בנה לאמר הנה שמעתי את אביך מדבר
אל עשו אחיך לאמר הביאה לי ציד ועשה לי מטעמים
ואכלה ואברכה לפני יהוה לפני מותי ועתה בני שמע
בקולי לאשר אני מצוה אותך לך נא אל הצאן וקח לי
משם שני גדיי עזים טבים ואעשה אתם מטעמים לאביך
באשר אהב והבאת לאביך ואכל בעבור אשר יברכך
לפני מותו ויאמר יעקב אל רבקה אמו הן עשו אחי איש
שער ואנכי איש חלק אולי ימשני אבי והיתי בעיניו
כמתעתע והבאתי עלי קללה ולא ברכה ותאמר לו אמו
עלי קללתך בני אך שמע בקולי וכל אשר

וילך ויקח ויבא לאמו ותעש אמו מטעמים כאשר אהב
אביו: ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת אשר
אתה בבית ותלבש את יעקב בנה הקטן: ואת ערת גדיי
העזים הלבישה על ידיו ועל חלקת צוארו: ותתן את
המטעמים ואת הלחם אשר עשתה ביד יעקב בנה: ויבא
אל אביו ויאמר אבי ויאמר הנני מי אתה בני: ויאמר
יעקב אל אביו אנכי עשו בכרך עשיתי כאשר דברת
אליו קום נא שבה ואכלה מצידי בעבור תברכני נפשך:
ויאמר יצחק אל בנו מה זה מהרת למצא בני ויאמר כי
הקרה יהוה אלהיך לפני: ויאמר יצחק אל יעקב גשה
נא ואמשך בני האתה זה בני עשו אם לא: ויגש יעקב
אל יצחק אביו וימשהו ויאמר הקול קול יעקב והידים
ידי עשו: ולא הכירו כי היו ידיו כידי עשו אחיו שעירת
ויברכהו: ויאמר אתה זה בני עשו ויאמר אני: ויאמר
הגשה לי ואכלה מציד בני למען תברכך נפשי: ויגש
לו ויאכל ויבא לו יין וישת: ויאמר אליו יצחק אביו
גשה נא ושקה לי בני: ויגש וישק לו וירח את ריח בגדיו
ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו
יהוה: ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ
ורב דגן ותירש: יעבדוך עמים וישתחו לך לאמים
הוה גביר לאחיך וישתחו לך בני אמך ארריך ארור
ומברכיך ברוך: ויהי כאשר כלה יצחק לברך את יעקב
ויהי אך יצא יצא יעקב מאת פני יצחק אביו ועשו
אחיו בא מצידו: ויעש גם הוא מטעמים ויבא
לאביו ויאמר לאביו יקם אבי ויאכל מציד בנו בעבור
תברכני נפשך: ויאמר לו יצחק אביו מי אתה ויאמר
אני בנך בכרך עשו: ויחרד יצחק חרדה גדולה עד
מאד ויאמר מי אפוא הוא הצד ציד ויבא לי
ואכל מכל בטרם תבוא ואברכהו גם ברוך יהיה: כשמע
עשו את דברי אביו ויצעק צעקה גדולה ומרה עד מאד

ויאמר לאביו ברכני גם אני אבי: ויאמר בא אחיך
במרמה ויקח ברכתך: ויאמר הבי קרא שמו יעקב
ויעקבני זה פעמים את בכרתי לקח והנה עתה לקח
ברכתי ויאמר הלא אצלת לי ברכה: ויען יצחק ויאמר
לעשו הן גביר שמתיו לך ואת כל אחיו נתתי לו לעבדים
ודגן ותירש סמכתיו ולכה אפוא מה אעשה בני: ויאמר
עשו אל אביו הברכה אחת היא לך אבי ברכני גם אני
אבי וישא עשו קולו ויבך: ויען יצחק אביו ויאמר
אליו הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים
מעל: ועל חרבך תחיה ואת אחיך תעבד והיה כאשר
תריד ופרקת עלו מעל צוארך: וישטם עשו את יעקב
על הברכה אשר ברכו אביו ויאמר עשו בלבו יקרבו
ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי: ויגד לרבקה
את דברי עשו בנה הגדל ותשלח ותקרא ליעקב בנה
הקטן ותאמר אליו הנה עשו אחיך מתנחם לך להרגך:
ועתה בני שמע בקולי וקום ברח לך אל לבן אחי חרנה:
ושבת עמו ימים אחדים עד אשר תשוב חמת אחיך:
עד שוב אף אחיך מעמך ושכח את אשר עשית לו
ושלחתי ולקחתיך משם הגם שכלם יום
אחד: ותאמר אל יצחק זעתי בחיי מפני בנות
חת אם לקח יעקב אשה מבנות חת כאלה מבנות
הארץ למה לי חיים: ויקרא יצחק אל יעקב ויברך
אתו ויצום ויאמר לו לא תקח אשה מבנות כנען:
קום לך פדנה ארם בית בתואל אבי אמך וקח לך
משם אשה מבנות לבן אחי אמך: ואל שדי יברך
אותך ויפרך וירבך והיית לקהל עמים: ויתן לך
את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך לרשתך
את ארץ מגריך אשר נתן אלהים לאברהם:
וישלח יצחק את יעקב וילך פדנה ארם אל לבן
בן בתואל הארמי אחי רבקה אם יעקב ועשו:

ויקרא עשו בי ברך יצחק את יעקב ושילח אותו פדנה ארם
לקחת לו משם אשה מבנות לבן ויצו עליו לאמר לא
תקח אשה מבנות כנען וישמע יעקב אל אביו ואל
אמו וילך פדנה ארם ויקרא עשו כי רעות בנות כנען
בעיני יצחק אביו וילך עשו אל ישמעאל וילקח את
מחלת בת ישמעאל בן אברהם אחות נביות על נשיו
לו לאשה **ויצא יעקב** מבאר שבע וילך חרנה
במקום וילן שם כי בא השמש ויקח מאבני המקום וישם
מראשותיו וישכב במקום ההוא ויחלם והנה סלם
מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים
עלים וירדים בו והנה יהוה נצב עליו ויאמר אני
יהוה אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ אשר
אתה שכב עליה לך אתננה ולזרעך והיה זרעך כעפר
הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה ונברכו בך כל
משפחות האדמה ובזרעך והנה אנכי עמך ושמרתיך
בכל אשר תלך והשבתיך אל האדמה הזאת כי לא
אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך ויקץ
יעקב משנתו ויאמר אכן יש יהוה במקום הזה ואנכי
לא ידעתי ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה
כי אם בית אלהים וזה שער השמים וישכם יעקב בבקר
ויקח את האבן אשר שם מראשותיו וישם אותה
מצבה ויצק שמן על ראשה ויקרא את שם המקום
ההוא בית אל ואולם לוז שם העיר לראשונה וידר
יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי ושמרני
בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכל ובגד
ללבש ושבתי בשלום אל בית אבי והיה יהוה לי
לאלהים והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית
אלהים וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך וישא
יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם וירא והנה באר
בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רבצים עליה כי

מן הבאר ההוא ישקו העדרים והאבן גדולה על פי
הבאר וגאספו שמה כל העדרים וגללו את האבן
מעל פי הבאר והשקו את הצאן והשיבו את האבן על
פי הבאר למקומה ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם ויאמרו
מחרן אנחנו ויאמר להם הידעתם את לבן בן נחור ויאמרו
ידענו ויאמר להם השלום לו ויאמרו שלום ורחל
בתו באה עם הצאן ויאמר הן עוד היום גדול לא עת
האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו ויאמרו לא נוכל
עד אשר יאספו כל העדרים וגללו את האבן מעל פי
הבאר והשקינו הצאן ועודנו מדבר עמם ורחל באה
עם הצאן אשר לאביה כי רועה הוא ויהי כאשר ראה
יעקב את רחל בת לבן אחי אמו ואת צאן לבן אחי
אמו ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר וישק
את צאן לבן אחי אמו וישק יעקב לרחל וישא את
קולו ויבך ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא וכי בן רבקה
הוא ותרץ ותגד לאביה ויהי כשמע לבן את שמע יעקב
בן אחתו ויריץ לקראתו ויחבק לו וינשק לו ויבא אותו
אל ביתו ויספר ללבן את כל הדברים האלה ויאמר לו
לבן אך עצמי ובשרי אתה וישב עמו חדש ימים ויאמר
לבן ליעקב הכי אחי אתה ועבדתני חנם הגידה לי מה
משכרתך ולבן שתי בנות שם הגדולה לאה ושם
הקטנה רחל ועיני לאה רכות ורחל היתה יפת תאר
ויפת מראה ויאהב יעקב את רחל ויאמר אעבדך שבע
שנים ברחל הקטנה ויאמר לבן טוב תתי אתך
לך מתתי אותה לאיש אחר שבה עמדי ויעבד יעקב
ברחל שבע שנים ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו
אותה ויאמר יעקב אל לבן הבה את אשתי כי
מלאו ימי ואבואה אליה ויאסף לבן את כל אנשי
המקום ויעשו משתה ויהי בערב ויקח את לאה
בתו ויבא אותה אליו ויבא אליה

ויהי לבן לח את ולפח שפחתו ללאה לבתו שפחה ויהי בבקר
והנה היא לאה ויאמר אל לבן מה זאת עשית לי הלא
ברחל עבדתי עמך ולמה רמיתני ויאמר לבן לא יעשה
כן במקומנו לתת הצעירה לפני הבכירה מלא שבע
זאת ונתנה לך גם את זאת בעבודה אשר תעבד עמדי עוד
שבע שנים אחרות ויעש יעקב כן וימלא שבע זאת
ויתן לו את רחל בתו לו לאשה ויתן לבן לרחל בתו את
בלהה שפחתו לה לשפחה ויבא גם אל רחל ויאהב גם את
רחל מלאה ויעבד עמו עוד שבע שנים אחרות ויראה
יהוה כי שנואה לאה ויפתח את רחמיה ורחל עקרה
לאה ותלד בן ותקרא שמו ראובן כי אמרה כי ראה יהוה
בעניי כי עתה יאהבני אישי ותהר עוד ותלד בן ותאמר
כי שמע יהוה כי שנואה אנכי ויתן לי גם את זה ותקרא
שמו שמעון ותהר עוד ותלד בן ותאמר עתה הפעם ילוה
אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים על כן קרא שמו לוי
ותהר עוד ותלד בן ותאמר הפעם אודה את יהוה על כן
קראה שמו יהודה ותעמד מלדת ותרא רחל כי לא ילדה
ליעקב ותקנא רחל באחתה ותאמר אל יעקב הבה לי בנים
ואם אין מתה אנכי ויחר אף יעקב ברחל ויאמר התחת
אלהים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן ותאמר הנה
אמתי בלהה בא אליה ותלד על ברכי ואבנה גם אנכי
מקמה ותתן לו את בלהה שפחתה לאשה ויבא אליה
יעקב ותהר בלהה ותלד ליעקב בן ותאמר רחל דנני
אלהים וגם שמע בקולי ויתן לי בן על כן קרא שמו דן
ותהר עוד ותלד בלהה שפחת רחל בן שני ליעקב ותאמר
רחל נפתולי אלהים נפתלתי עם אחתי גם יכלתי ותקרא
שמו נפתלי ותרא לאה כי עמדה מלדת ותקח את זלפה
שפחתה ותתן אותה ליעקב לאשה ותלד זלפה שפחת
לאה ליעקב בן ותאמר לאה בגד ותקרא את שמו גד
ותלד זלפה שפחת לאה בן שני ליעקב ותאמר לאה

ומנגר ג׳ וסימנון מלא שנגע זאת ונאנח לעבדים המהלכים ותנה אעיר קראת כי קשרים
ויולא ט׳ וסיפרתך מלא יקקב כן ויולא אלהים ויולא מנו כיבשה ויקרא מלא
ויולא את יד אמה ויולא את יד מלו ויולא את ירושלם יום ויולא ביקומה ויקרא מלא

באשר לא כי אשר יבל בנית ותקרא את שמו אשר ולא ראה מלא
קצור חטים וימצא דודאים בשדה ויבא אותם אל לאה אמו
ותאמר רחל אל לאה תני נא לי מדודאי בנך ותאמר לה
המעט קחתך את אישי ולקחת גם את דודאי בני ותאמר
רחל לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנך ויבא יעקב
מן השדה בערב ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבא
שכר שכרתיך בדודאי בני וישכב עמה בלילה ההוא וישמע
אלהים אל לאה ותהר ותלד ליעקב בן חמישי ותאמר לאה
נתן אלהים שכרי אשר נתתי שפחתי לאישי ותקרא
שמו יששכר ותהר עוד ותלד בן ששי ליעקב ותאמר
לאה זבדני אותי זבד טוב הפעם יזבלני אישי כי
ילדתי לו ששה בנים ותקרא את שמו זבלון ואחר ולדה בת
ותקרא את שמה דינה ויזכר אלהים את
רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה ותהר ותלד בן
ותאמר אסף אלהים את חרפתי ותקרא את שמו יוסף
לאמר יסף יהוה לי בן אחר ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף
ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכה אל מקומי ולארצי
תנה את נשי ואת ילדי אשר עבדתי אותך בהן ואלכה כי
אתה ידעת את עבדתך אשר עבדתיך ויאמר אליו לבן
אם נא מצאתי חן בעיניך נחשתי ויברכני יהוה בגלל
ויאמר נקבה שכרך עלי ואתנה ויאמר אליו אתה ידעת
את אשר עבדתיך ואת אשר היה מקנך אתי כי מעט אשר
היה לך לפני ויפרץ לרב ויברך יהוה אותך לרגלי ועתה מתי
אעשה גם אנכי לביתי ויאמר מה אתן לך ויאמר יעקב
לא תתן לי מאומה אם תעשה לי הדבר הזה אשובה ארעה
צאנך אשמרה אעבר בכל צאנך היום הסר משם כל
שה נקד וטלוא וכל שה חום בכבשים וטלוא ונקד
בעזים והיה שכרי ועניתה בי צדקתי ביום מחר כי תבוא
על שכרי לפנין כל אשר איננו נקד וטלוא בעזים וחום
בכבשים גנוב הוא אתי ויאמר לבן הן לו יהי כדברך

ויסר ביום ההוא את התישים העקדים והטלאים ראת כל
העזים הנקדות והטלאת כל אשר לבן בו וכל חום בכשבים
ויתן ביד בניו ושם דרך שלשת ימים ביניו ובין יעקב
ויעקב רעה את צאן לבן הנותרת ויקח לו יעקב מקל לבנה
לח ולוז וערמון ויפצל בהן פצלות לבנות מראת הלבן
אשר על המקלות ויצג את המקלות אשר פצל בשקתות
בשקתות המים אשר תבאן הצאן לשתות לנכח הצאן
והמה יחמן בבאן לשתות ויחמו הצאן אל המקלות והלדנה
הצאן עקדים נקדים וטלאים והכשבים הפריד יעקב ויתן
פני הצאן אל עקד וכל חום בצאן לבן וישת לו עדרים לבדו
ולא שתם על צאן לבן והיה בכל יחם הצאן המקשרות
ושם יעקב את המקלות לעיני הצאן ברהטים להחמם
במקלות ובהעטתה הצאן לא ישים והיה העטפים ללבן
והקשרים לעקב ויפרץ האיש מאד מאד ויהי לו צאן
רבות ושפחות ועבדים וגמלים וחמרים וישמע את דברי
בני לבן לאמר לקח יעקב את כל אשר לאבינו ומאשר לאבינו
עשה את כל הכבד הזה ויראה יעקב את פני לבן והנה
אינבו עמו כתמול שלשם ויאמר יהוה אל יעקב שוב
אל ארץ אבותיך ומולדתך ואהיה עמך וישלח
יעקב ויקרא לרחל ולאה השדה אל צאנו ויאמר
להן ראה אנכי את פני אבים כי אינבו אלי כתמול
שלשם ואלהי אבי היה עמדי ואתנה ידעתן כי בכל
כחי עבדתי את אבין ואבים התלצ והחליף את משכרתי
עשרת מנים ולא נתנו אלהים להרע עמדי אם כה יאמר
נקדים יהיה שכרך וולדו כל הצאן נקדים ואם כה יאמר
עקדים יהיה שכרך וולדו כל הצאן עקדים ויצל אלהים
את מקנה אבים ויתן לי ויהי בעת יחם הצאן ואשא
עיני ואראה בחלם והנה התישים העלים על הצאן עקדים
נקדים וברדים ויאמר אלי מלאך האלהים בחלם
יעקב ואמר הנני ויאמר שא נא עיניך וראה כל

התישים העלים על הצאן עקדים נקדים וברדים כי ראיתי
את כל אשר לבן עשה לך אנכי האל בית אל אשר משחת
שם מצבה נדרת לי שם נדר עתה קום צא מן הארץ
הזאת ושוב אל ארץ מולדתך ותען רחל ולאה ותאמרנה
לו העוד לנו חלק ונחלה בבית אבינו הלא נכרות נחשבנו
לו כי מכרנו ויאכל גם אכל את כספנו כי כל העשר
אשר הציל אלהים מאבינו לנו הוא ולבנינו ועתה כל
אשר אמר אלהים אליך עשה ויקם יעקב וישא את
בניו ואת נשיו על הגמלים וינהג את כל מקנהו ואת כל
רכשו אשר רכש מקנה קנינו אשר רכש בפדן ארם
ללכת אל יצחק אביו ארצה כנען ולבן הלך לגזז את
צאנו ותגנב רחל את התרפים אשר לאביה ולגנב יעקב
את לב לבן הארמי על בלי הגיד לו כי ברח הוא
הוא וכל אשר לו ויקם ויעבר את הנהר וישם את פניו הר
הגלעד ויגד ללבן ביום השלישי כי ברח יעקב ויקח
את אחיו עמו וירדף אחריו דרך שבעת ימים ויד
אתו בהר הגלעד ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלם
הלילה ויאמר לו השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב
רע וישג לבן את יעקב ויעקב הכה את אהלו בהר ולבן
הכה את אחיו בהר הגלעד ויאמר לבן ליעקב מה עשית
ותגנב את לבבי ותנהג את בנתי כשבות חרב למה נחבאת
לברח ותגנב אתי ולא הגדת לי ואשלחך בשמחה
ובשירים בתף ובכנור ולא נתת לי לנשק לבני ולבנתי
עתה הסכלת עשה יש לאל ידי לעשות עמכם
רע ואלהי אביכם אמש אמר אלי לאמר השמר לך
מדבר עם יעקב מטוב עד רע ועתה הלך הלכת כי נכסף
נכספת לבית אביך למה גנבת את אלהי ויען יעקב
ויאמר ללבן כי יראתי כי אמרתי פן תגזל את בנותיך מעמי
עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה נגד אחינו הכר
לך מה עמדי וקח לך ולא ידע יעקב כי רחל גנבתם

כטור בס"ת ב-60 שורות

חומש רגנסבורג

+ 30
=30
60

30

30

Rabbi Meir writes in Hagahot Maimoniiyut, Laws of Tefilin and Mezuzah 7:9:

“***That which ignorant scribes start each column with a ‘vav’ and called it ‘vavei h’amudim’, it seems it is an absolute prohibition, because they make some of the columns wide and some narrow, and sometimes there are large letters which are not according to Jewish law.. and sometime irregular longated letters to allow the ‘vav’ to reach the beginning of the following column. I have written these words to my teacher Rabeinu and he agreed with me***.”

This is what HaMaharam (1293 - 1215) responded:

“***That which you asked me about Torah scroll with ‘vavei h’amudim’, it is not correct in my eyes, as you have written, not from the Torah and not from the rabbis. There is however one scribe, R’ Luntin from Michelhausen, who showed his talent in this way. If I were to write a Sefer Torah I would be careful not to have a single column start with a ‘vav’ besides ‘v’a'ida bam***’.”

שמות פרק לח:10: "עמודיהם עשרים ואדניהם עשרים נחשת ווי העמודים וחשקיהם כסף. הווים במשכן היו מחוברים לעמודים וסייעו להחזיק 1) את יריעות החצר, 2) מסך פתח אוהל מועד, 3) ואת הפרוכת.

נמצאנו למדים שנוהג הסופרים, בעלי המלאכה, היה חזק יותר מכל סמכות רבנית ולמרות הסתייגויותיהם של חכמים כמו גדול חכמי אשכנז, המהר"ם מרוטנברג, המשיך הנוהג להתבסס עד שברבות השנים החלו לצקת בתופעה גם משמעויות עמוקות וסודות כמוסים.
הראשון שמצאתי כי הטעים טעם כזה הוא **ר' מנחם ציון** שחיבר את פרשנותו למקרא בקלן בשנת 1384. הוא כותב כי "מזה הטעם הנהיגו הקדמונים לכתוב ספר תורה ווי העמודים והוא סוד שם ה'... והוא סוד ב' לוחות הדומים לב' ווין וכן ס"ת נקרא ווי העמודים" כלומר 2 לוחות הברית נראים כשני ווים הצמודים זה לזה. הוא ממשיך ומקביל בין ווי העמודים במשכן לאבני הבניין של התורה הלא הם אותיות האלף בית: לפיו אם נחבר את הערך הגמטרי של כל אות ואות באותיות הא"ב כולל הסופיות- מנצפ"ך- נגיע בדיוק למספר 1750 שהוא מנין הווים במשכן כנאמר בשמות לח: כח: "ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה ווים לעמודים וצפה ראשיהם וחשק אותם".

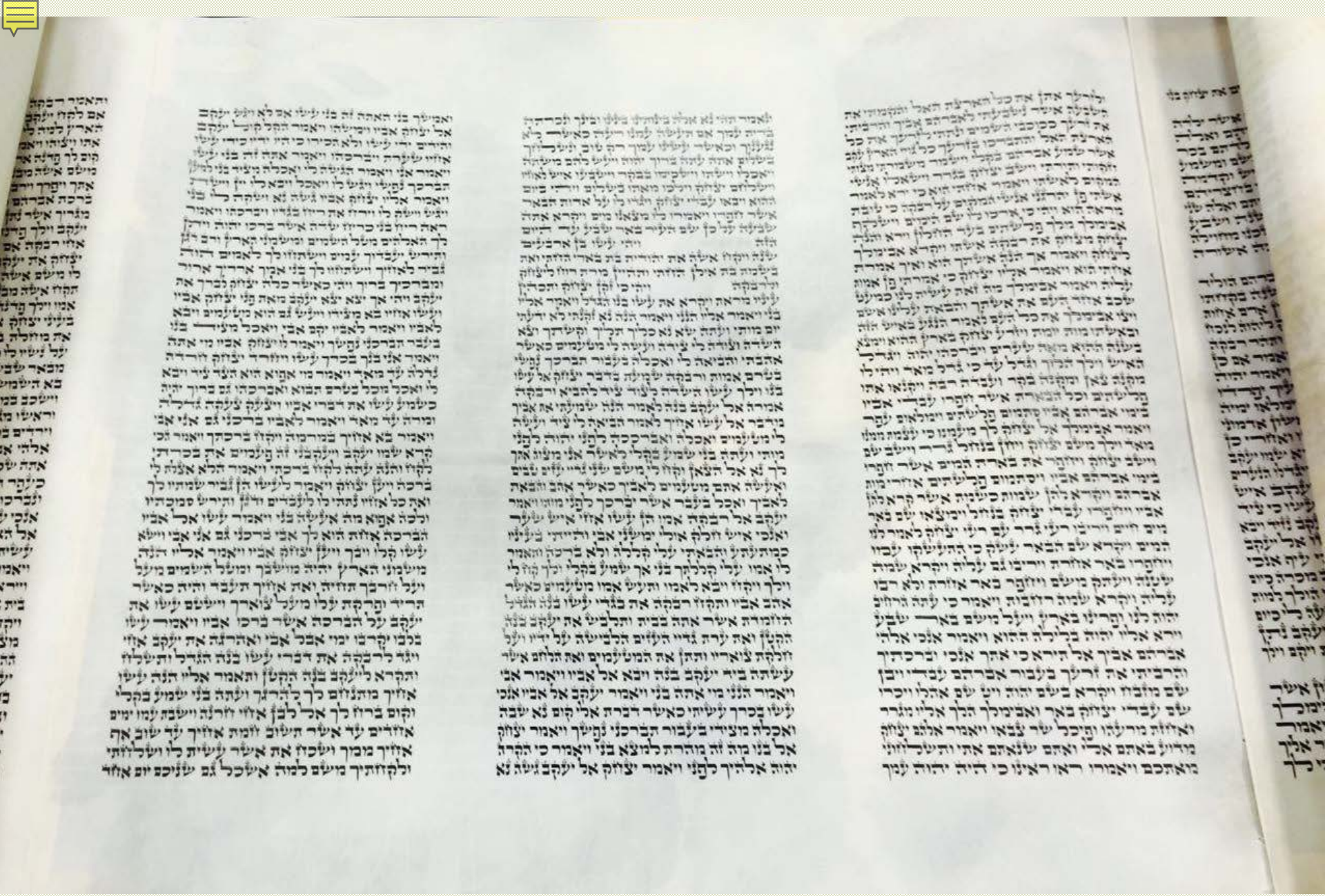

ספר תורה אשכנזי, ישראל, 2016

בשנת 1767-9 נדפס באמשטרדם תקון סופרים מיוחד לשיטת ווי העמודים בשם "עזרת הסופר",
בשנת 1767-9 נדפס באמשטרדם תקון סופרים מיוחד לשיטת ווי העמודים בשם "עזרת הסופר", וכי עד היום ישנם סופרים המבקשים להעתיק ספרי תורה על פי שיטה זו.
מובא בערוך השולחן מאת הרב יחיאל מיכל הלוי אפשטין (1829 – 1908): "**אמנם זה זמן רב שיצא לאור תקון סופר אחד יפה אף נעים מסודר על ווי העמודים בלי שום דחיקת אות וכבר נהגו הסופרים לכתוב אחריו ובוודאי שנכון וישר לעשות כן ויש בזה עניין גדול**"(ערוך השולחן, יורה דעה, רעג, כד).

Aruch Hashulchan (Yore Deah 273:24) – Rabbi Yechiel Halevi Epstein:(1908 – 1829) :

It has been a long time already that they have produced a nice and beautiful script with ‘vavei h’amudim’ - with ‘vav’ as the first letter on each column - without forcing any letters and scribes have had the custom to follow this style and for sure it is correct to do so and there is a great thing to do this.

נשיאים מקיצר
ארץ ברקים למטר עשי
עשה רוצא רוח מאוצרתיו
נבער כל אדם מדעת הובישׁ כל
צורף מפסל כי שקר נסכו ולא רוח בם
הבל המה מעשה תעת
תעתעים בעת פקדתם יאבדו
יאבדו ולא באלה חלק יעקב כי
יוצר הכל הוא
וישראל שבט נחלת
נחלתו יהוה צבאות
שמו

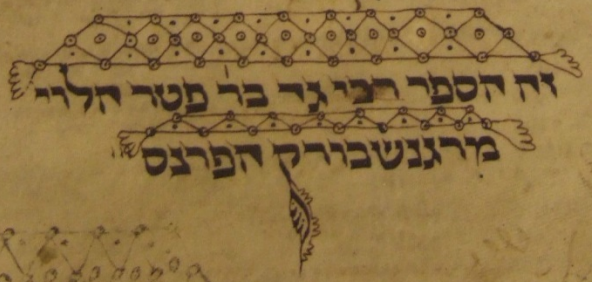

זה הספר רבי גד בר פטר הלוי
מרגנשבורק הפרנס

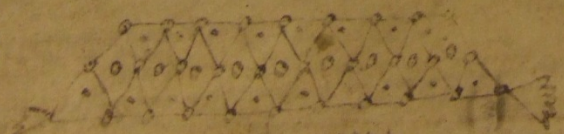

זה הספר רבי גד בר פטר הלוי מרגנשבורק הפרנס

December 4, 1302,
sealed by Gaedel
son of Petter Halevi

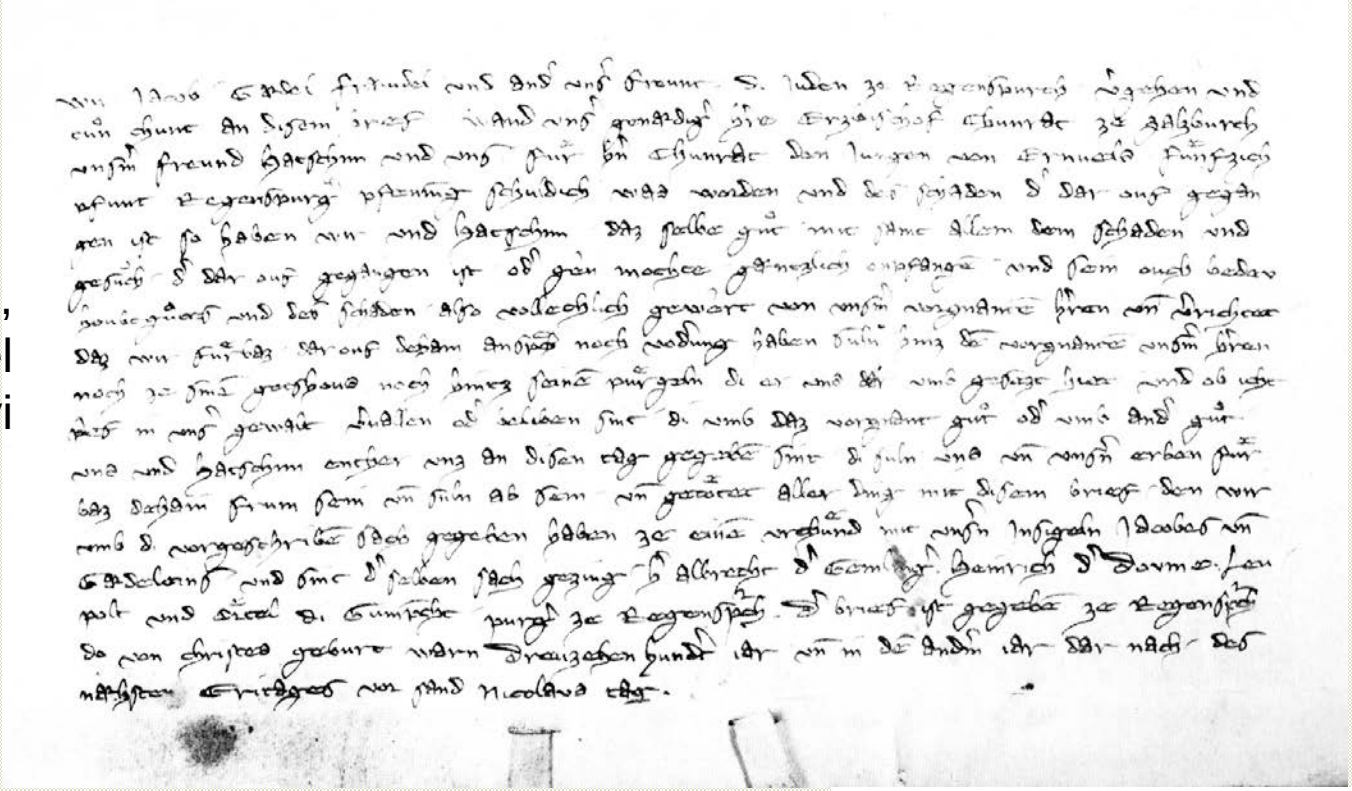

Seal of Gad son of the
late Petter Halevi

חותם : גד * ברבי * פטר* הלוי נ"ע

(House, Court and State Archives in Vienna)

היהודים באירופה
המאות הי״ד - הט״ו

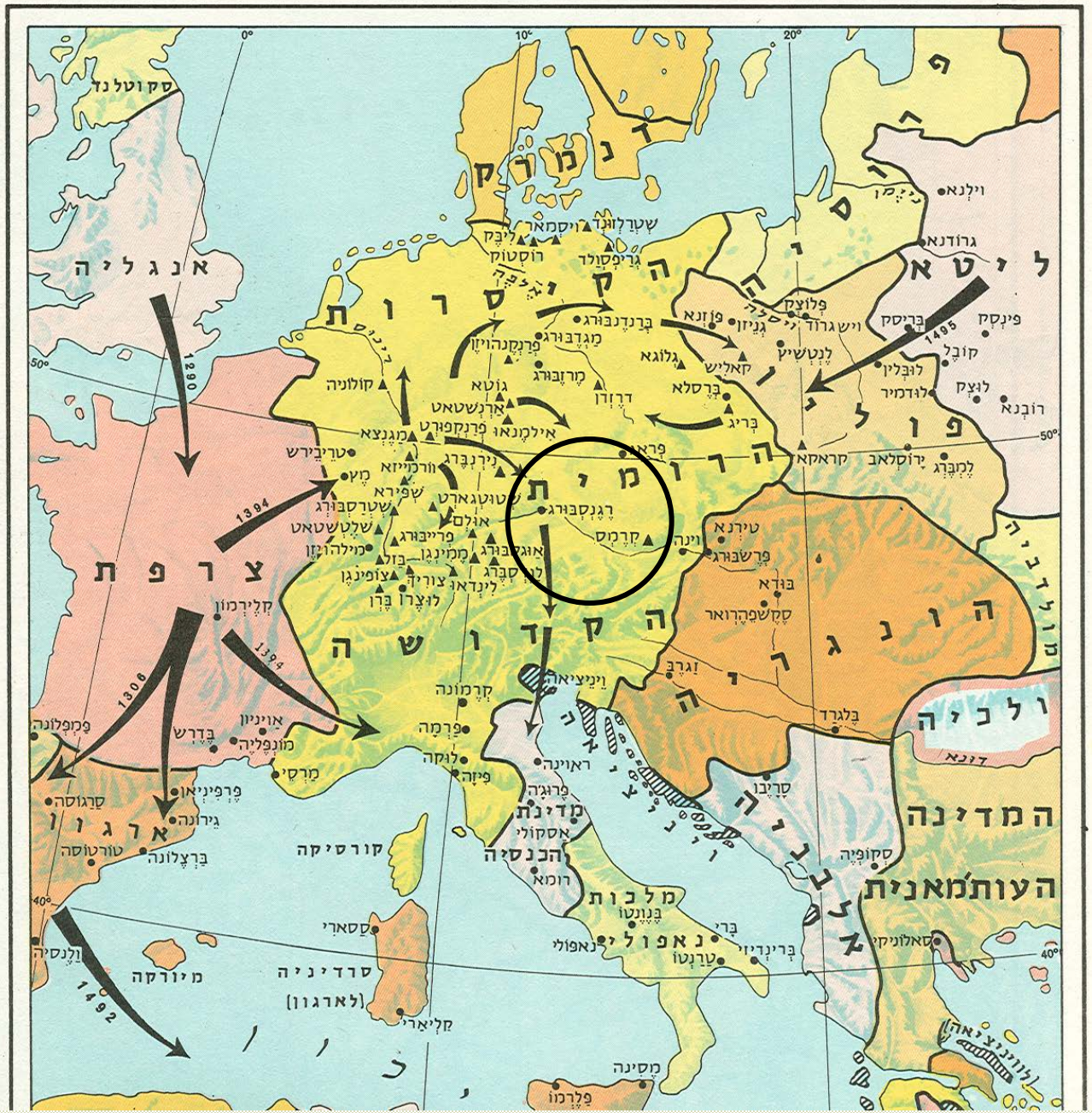

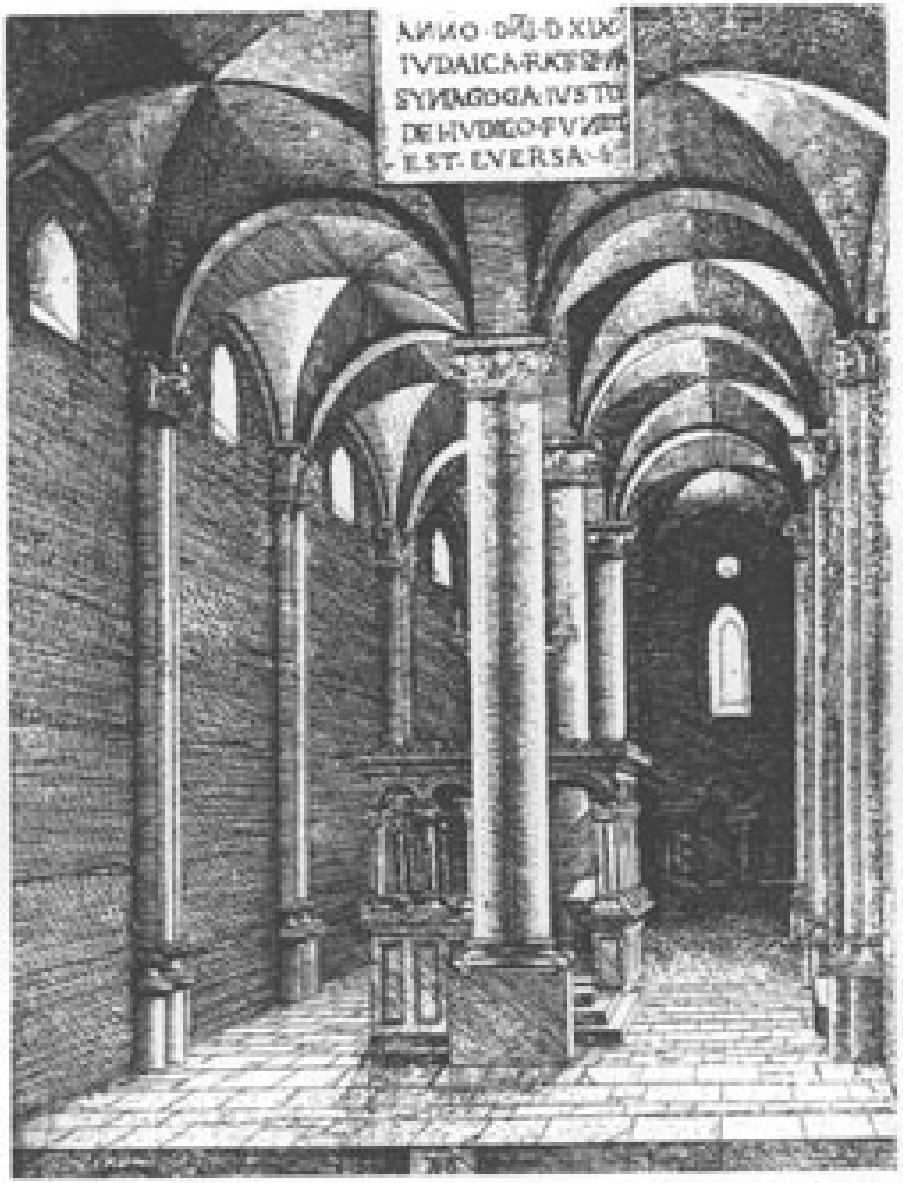

Albrecht Altdorfer

פנים בית הכנסת ברגנסבורג, תחריט, 1519

(רגנסבורג, המוזיאון ההיסטורי)

שחזור בית הכנסת ברגנסבורג על פי התחריט וחפירות ארכיאולוגיות בשנת 1995

Albrecht Altdorfer

פנים בית הכנסת ברגנסבורג, תחריט, 1519 (רגנסבורג, המוזיאון ההיסטורי)

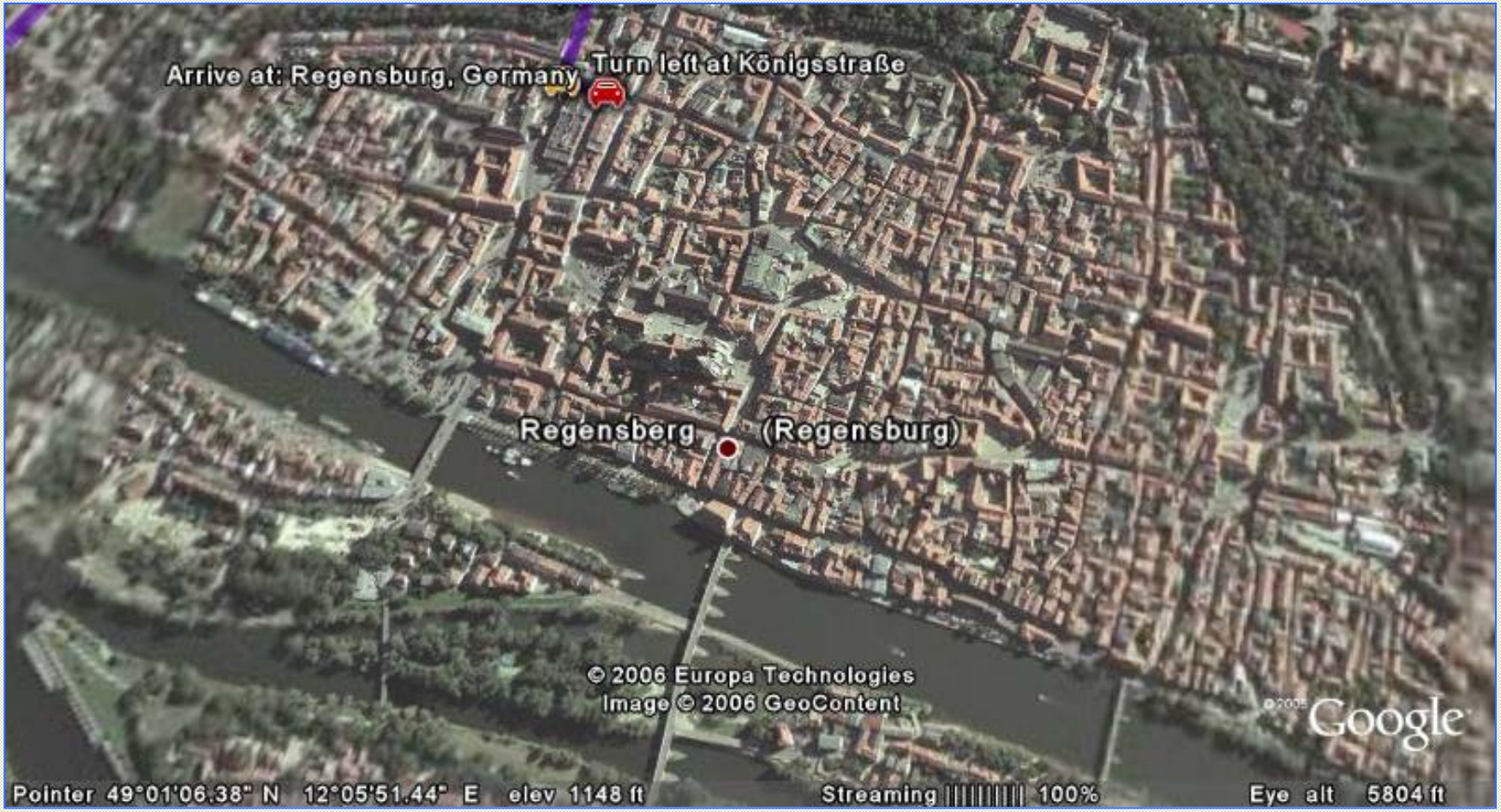

תמונת לווין של העיר העתיקה של רגנסבורג

תמונת לווין של כיכר העיר העתיקה של רגנסבורג

מטמון של 625 מטבעות זהב שנקבר על ידי יהודי
במרתף ביתו בשנת 1388 בערך

נתגלה בחפירות כיכר רגנסבורג, סוף המאה ה-20

אהרון המדליק את המנורה
"חומש רגנסבורג", רגנסבורג, 1300 לערך
(מוזיאון ישראל 180/52)

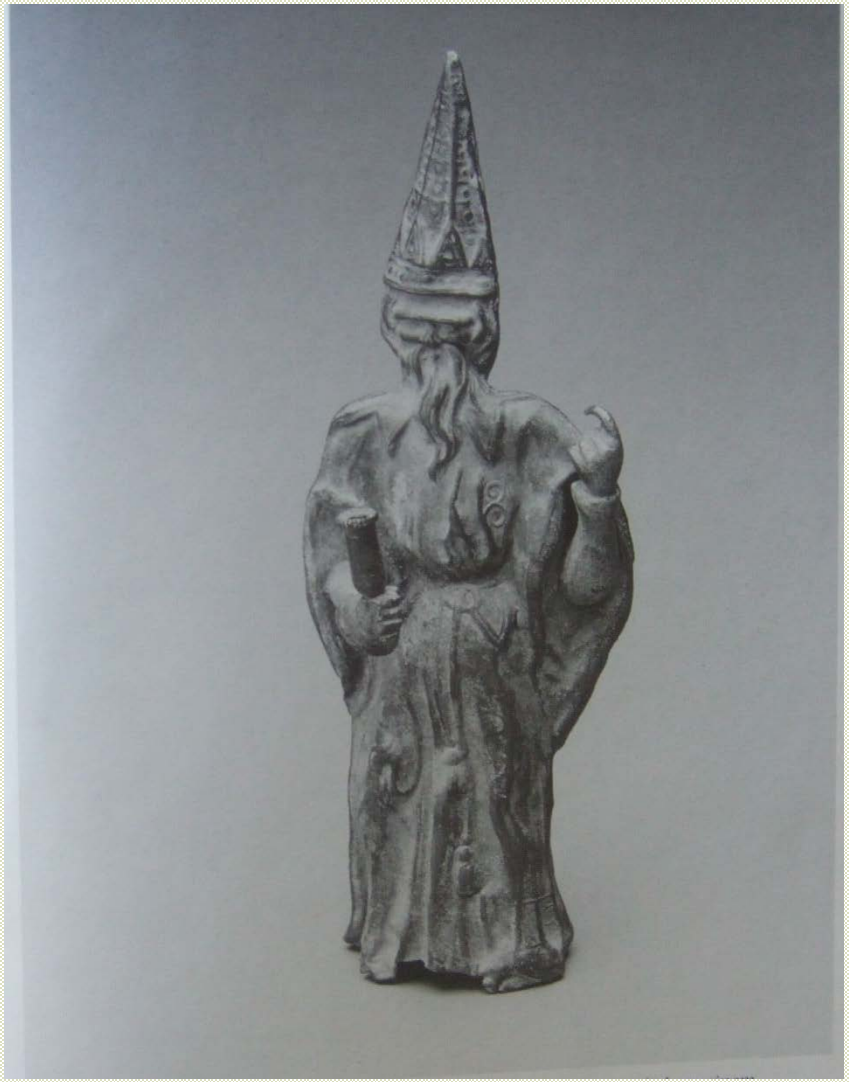

פסלון קטן עם דמותו של אהרון ולפיד בידו (13.2 ס"מ) , סוף המאה ה- 15 ראשית המאה ה- 16, נתגלה בחפירות של המאה ה- 19 של הרובע היהודי ברגנסבורג.

ניתן לשער כי **בשלב הראשון** כלל כתב היד את חמשת חומשי התורה [ואת מגילת אסתר] שנכתבו בידי הסופר דוד ללא איורים וציורים ונועדו כמודל העתקה לספרים הנקראים בבית הכנסת מתוך מגילת קלף (מגילת התורה ומגילת אסתר).

בשלב השני, הושלם כתב היד על יד ברוך הסופר בשאר הקריאות מן המקרא כדי שיתאים לשמש כחומש ליטורגי לבית הכנסת.
בשלב זה נוספו לכתב היד האיורים והעיטורים. ברוך הסופר ייחד, כאמור, מקום בשעת הכתיבה למילות פתיחה לכל הספרים והקטעים וכן ייחד עמוד שלם למילת הפתיחה לספר איוב. אמן נוסף מאותו בית מלאכה, נקרא לפאר גם את חלקו של הסופר דוד והוא אייר קונטרס שלם ובו ארבעה דפי איור שלמים שהוכנס בין סוף החומש לתחילת מגילת אסתר. בהמשך לאותה השערה שלנו, אמן זה גם הוסיף את הדף המאויר הבודד הכולל את ברית המילה והעקידה, שהוצמד לקונטרס קיים בתוך דפי החומש של דוד בין פרשת חיי שרה לפרשת תולדות (תמונה 23). נראה כי הרעיון לפאר את כתב היד בעיטורים נבט עוד בחלקו של הסופר דוד משהותיר מקום, כאמור, לפנל פתיחה למגילת אסתר (תמונה 10). אף אם השערתנו כי כתב היד נעשה בכמה שלבים נכונה, ברור כי השלבים הללו נעשו באותו המקום ובסמיכות של זמן. הדמיון בין כל דפי החומש בעובי ובצבע הקלף, כמו גם הכתיבה האשכנזית הדומה של כל הסופרים וסגנון האיורים הדומה, מצביעים כולם על אותה קרבה בזמן ובמקום של כל חלקי כתב היד.

Annunciation and Nativity,
Legenda Aurea, Regensburg, 1295
Munchen, Bayerische Staatsbibliothek, Clm 14034

ויען עזיב ויאמר: ויען
אליפז התימני ויאמר:
ויען בלדד השוחי ויאמר:
ויען צופר הנעמתי ויאמר: